

Key words: *Ukraine study, family, Ukrainian dwelling, household utensils, people's moral, folklore, Ukrainian folk toy, Ukrainian clothes, calendar ritual holidays.*

ОЛЕНА МАРТИНЧУК,
ІРИНА БОВМА

ЗАВДАННЯ ВЗАЄМОДІЇ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ І РОДИН, ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВОСТЯМИ ПСИХОФІЗИЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті розглянуто завдання взаємодії дошкільного навчального закладу і родин, котрі виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку, реалізація яких набуває вагомого значення в умовах впровадження інклюзивної освіти в Україні.

Ключові слова: *взаємодія дошкільного навчального закладу і родин, освітньо-просвітницька робота з батьками, психолого-педагогічний супровід сімей, діти з особливостями психофізичного розвитку, діти з особливими освітніми потребами.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування та модернізації системи дошкільної освіти в Україні актуальною є проблема залучення дітей з особливостями психофізичного розвитку до загальноосвітнього простору. Наразі починає формуватися нова культурна й освітня норма – повага до людей фізично та інтелектуально неповносправних, що й фіксує міжнародне законодавство на рівні ООН та українське законодавство.

Так, у Наказі Міністерства освіти і науки України № 855 від 11.09.2009р. «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009-2012 роки» [4, с. 1] зазначено, що інклюзивна форма навчання не є запереченням спеціального навчання, багаторічний досвід упровадження якого має Україна, а розширює можливості загальноосвітніх навчальних закладів, змінюючи практику педагогів, форми співпраці з батьками та залучення громади і місцевих ресурсів.

У зв'язку з тим, що наразі відбувається процес залучення дітей з особливостями психофізичного розвитку до загальноосвітнього простору, окреслилась потреба в організації ефективної взаємодії дошкільних навчальних закладів і родин, котрі виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку. Це обумовлено наявністю значної кількості проблем, які виникають в таких сім'ях, зокрема: прийняття або неприйняття батьками дитини з порушеннями розвитку; подолання соціальних проблем, пов'язаних із сприйманням себе батьком чи матір'ю дитини не такої, як у всіх; організація догляду за ними, подолання навчальних і виховних проблем.

Тому наразі особливої уваги потребує просвітницька робота дошкільного навчального закладу, спрямована на розширення й поглиблення уявлень членів родин про сучасні освітні завдання та завдання розвитку дитини з особливими потребами, роль вікових та індивідуальних особливостей дитини з порушеннями розвитку в її особистісному становленні, сутність компетентності як інтегративну якість будь-якої особистості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретико-методичні підходи до організації взаємодії дошкільних закладів і родин на сучасному етапі модернізації дошкільної освіти закладено у Базовій програмі розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» [1, с. 325-332].

Питання дослідження ефективних шляхів залучення дорослих до роботи в класах інтегрованого навчання знайшли висвітлення у матеріалах Всеукраїнського науково-педагогічного експерименту «Соціальна адаптація та інтеграція в суспільство дітей з особливостями психофізичного розвитку шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» [2, с. 173-232.].

Утім, варто зауважити, що, незважаючи на зростання наукового інтересу до цієї проблеми, фундаментальних і прикладних досліджень забезпечення ефективної взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами, котрі виховують дошкільнят з порушеннями розвитком, практично не існує.

Метою статті є аналіз завдань взаємодії дошкільного навчального закладу і родин, котрі виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження.

На сучасному етапі модернізації дошкільної освіти в Україні, що обумовлено впровадженням Базової програми «Я у Світі», важливим є «оновлення стратегії й тактики взаємодії педагогів з батьками, зміни її векторів та акцентів, осучаснення предмета розмов, розширення спектру життєво важливих проблем...» [1, с. 325].

Сьогодні лише незначна частина батьків може спрямувати у правильне русло виховання своєї проблемної дитини, отже, потребує допомоги фахівців. Такою допомогою повинна бути діяльність педагогів, яка сприяє різнобічному розвитку дошкільника та допомагає сім'ї у його вихованні. Розуміння того, що саме в сім'ї закладається фундамент повноцінного фізичного і психічного розвитку дитини, спонукає дошкільний заклад до пильного вивчення запитів, потреб і вимог сучасної сім'ї.

Наукові дослідження свідчать [2, 3, 6], що батьківські позиції дошкільників з відхиленням у розвитку часто демонструють або повне незнання особливостей своєї дитини, або протиріччя у процесі вибору виховних засобів. Це обумовлює необхідність залучення батьків до активної взаємодії з дошкільним навчальним закладом, що є зближенням двох суспільних інститутів, способом взаємин та пошуку шляхів, під час яких максимально осмислюється і практично враховується точка зору чи позиція сторін [4, с.14].

Отже, метою співпраці педагогів і родин, котрі виховують особливу дитину, є надання кваліфікованої допомоги батькам у вихованні і розвитку

їхньої дитини. Для реалізації цієї мети вбачаємо за потрібне окреслити низку завдань у роботі дошкільного навчального закладу з сім'ями дошкільнят, а саме:

- 1) розвиток у батьків умінь формувати адекватні стосунки з дитиною і створювати комфортну атмосферу в родині;
- 2) підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків, повідомлення їм інформації про особливості організації навчання і виховання дітей у домашніх умовах; про потенційні можливості дитини, формування життєвої компетенції в сім'ї;
- 3) створення умов, які б забезпечували батькам можливість бути активними учасниками освітнього процесу в дошкільному навчальному закладі;
- 4) залучення батьків, котрі виховують дітей з особливими потребами, до взаємодії зі спеціалістами дошкільного закладу; формування у батьків мотивації до тісних контактів з вихователем-методистом, вихователями, психологом, інструктором з фізичного виховання, музичним керівником, логопедом з метою отримання найповнішої інформації про дитину;
- 5) створення атмосфери спільності інтересів педагогів і батьків дитини з особливими потребами, взаємної підтримки, взаємопроникнення партнерів у проблеми одне одного;
- 6) актуалізація педагогічного потенціалу родини, плекання свідомого ставлення до материнських та батьківських функцій; підтримання їх упевненості у своїх педагогічних функціях;
- 7) залучення батьків до корекційно-розвивальної роботи та організації дозвілля дітей;
- 8) підвищення психічного рівня здоров'я сім'ї.

До організаційних форм роботи забезпечення взаємодії дошкільного навчального з сім'ями дітей з особливими потребами належать колективні форми роботи (батьківські збори, дні відкритих дверей, клубна робота, організація днів народження, участь у проведенні свят і заходів дозвілля, відкриті заняття для батьків); індивідуальні форми роботи (індивідуальні бесіди і консультації у спеціалістів, виконання домашніх завдань з дітьми, відкриті індивідуальні заняття з дитиною у присутності батьків); форми наочної стендової інформації (інформаційні стенди для батьків, тематичні (стаціонарні та пересувні) стенди для батьків, настільна інформація, папки-пересувки, тематичні (стаціонарні та пересувні) виставки й експозиції за результатами творчої діяльності дітей).

Поєднання всіх форм організаційної роботи з сім'ями вихованців дошкільного навчального закладу дозволяє залучити батьків до взаємодії з дітьми, активно брати участь у питаннях їх розвитку, виховання і соціальної адаптації. Одночасно ці форми сприяють виникненню у батьків інтересу до оволодіння знаннями, формуванню ерудиції та підвищення психолого-педагогічної компетентності.

Враховуючи весь накопичений у вітчизняній дошкільній педагогіці, корекційній педагогіці і спеціальній психології досвід з цього питання, робота з батьками може охоплювати два напрями: освітньо-просвітницька робота з

батьками і психолого-педагогічний супровід сімей, котрі виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку [6].

Цілями освітньо-просвітницького напрямку є: встановлення гармонійних відносин між персоналом дошкільного навчального закладу і родинами вихованців; підвищення психолого-педагогічної компетентності батьків дітей з порушеннями розвитку. Перед педагогами у процесі роботи з батьками вихованців у цьому напрямі постають завдання: формування мотивації для встановлення гармонійних стосунків з проблемною дитиною; формування мотивації до співробітництва зі спеціалістами закладу, в якому надається допомога дитині; розвиток у батьків потреби до підвищення своєї психолого-педагогічної компетентності.

Психолого-педагогічний супровід сім'ї, яка виховує дитину з відхиленнями в розвитку, повинен охоплювати всю родину: і дитину, і батьків [6]. Позаяк сім'я є єдиним, цілісним організмом, що має проблеми психолого-педагогічного характеру, у зв'язку з чим допомога надається всій сім'ї (батькам, іншим членам родини), а не тільки дитині з порушеннями розвитку.

Спеціалісти, які працюють із родиною, що має дитину з особливими освітніми потребами, повинні надавати кваліфіковану психотерапевтичну підтримку батькам; допомагати створювати розвивальне комфортне родинне середовище для дитини; створювати умови для активної участі батьків у вихованні і навчанні дітей; формувати адекватні взаємовідносини в родині.

З метою визначення позиції родин дітей з відхиленнями психофізичного розвитку щодо їх взаємодії з педагогами дошкільного навчального закладу було проведено анкетування серед батьків, спрямоване на дослідження змісту співпраці педагогів і сімей, котрі виховують дитину з особливими освітніми потребами.

Згідно опитування було виявлено, що більшість батьків потребують інформації щодо можливостей розвитку їхньої дитини, прагнуть поглибити свої знання щодо особливостей її навчання і виховання, оволодіти методиками і технологіями навчання і розвитку дитини; виявляють бажання більше спілкуватися з вихователями, адже саме через них вони отримують ту базу знань та умінь, якої потребують.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, аналіз проблеми дослідження завдань взаємодії дошкільного навчального закладу та родин, котрі виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку, дав можливість з'ясувати, виділити пріоритетні завдання взаємодії педагогів та батьків, і засвідчив потребу у подальших наукових розвідках з метою оптимізації взаємодії дошкільного навчального закладу з родинами вихованців з особливими освітніми потребами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Базова програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» / М-во освіти і науки України, Акад. пед. наук України; наук. ред. та упоряд. О.Л. Кононко. – К.: Світич, 2008. – 430 с.
2. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: [монографія] / Алла

Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Саміт-Книга», 2009. – 272 с.

3. Мартинчук О.В. Особливості організації взаємодії дошкільного навчального закладу і родин, які виховують дітей з особливостями психофізичного розвитку // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. – Корекційна педагогіка та психологія. – Серія 19. – Випуск 14. – К. 2009. – С. 89-91.

4. Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладів на 2009-2012 роки / Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.09.2009. – № 855.

5. Сухарьова Л.С. Піклуємось разом. Робота з батьками дошкільників. – Х.: Вид. група «Основа», «Тріада», 2008. – 128 с.

6. Ткачёва В.В. Технологии психологической помощи семьям детей с отклонениями в развитии: [учеб. пособие] / Виктория Валентиновна Ткачёва. – М.: АСТ-Астрель, 2007. – 318 с.

SUMMARY

In the article the task of pedagogical accompaniment of children of junior preschool age is presented with the features of psikhofizich development, realization of which in the educational process of preschool educational establishment of common development will be instrumental in successful integration and socialization of children with the special educational necessities.

Key words: *Pedagogical accompaniment, to put with the features of psikhofizich development, put with the special educational necessities.*

ОЛЕНА МАРТИНЧУК,
СВІТЛАНА ГАВРИЛЕНКО

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ ДНЗ ДО ДІАГНОСТИКИ ТА КОРЕКЦІЇ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ

У статті представлено особливості підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до діагностики та корекції розвитку мовлення дітей раннього віку, висвітлено показники затримки мовленнєвого розвитку дитини третього року життя та завдання її психолого-педагогічного супроводу в освітньому процесі ДНЗ загального типу, що є змістовим компонентом підготовки педагогів дошкільної освіти.

Ключові слова: *діагностика, корекція мовлення, діти раннього віку, показники затримки мовленнєвого розвитку дитини, психолого-педагогічний супровід дітей із затримкою мовленнєвого розвитку.*

Постановка проблеми. З кожним роком спостерігається суттєве збільшення кількості дітей раннього віку, котрі відвідують дошкільні навчальні заклади і мають відхилення психофізичного розвитку. Вихователі, які мають можливість спостерігати за динамікою психофізичного розвитку малюка у процесі організованого навчально-виховного процесу, іноді є першими особами, котрі звертають увагу на певні особливості психофізичного розвитку